

Aftale – et "GRØNT" Danmark

Helt grundlæggende er Bæredygtigt Landbrug imod en CO2-afgift på de biologiske processer samt at der sker en sammenblanding med implementering af EU's Vandrammedirektiv.

Bæredygtigt Landbrug mener, at aftalen er rent bureaukrati, som er helt unødvendig, fordi landbruget allerede er i gang med den klimamæssige omstilling og vil nå klimamålet i 2030.

Det er ikke kun CO2-afgiften, prisniveauet og bundfradraget, som vi har fået svar på. Aftalen indeholder mange elementer, som kommer til at få konsekvenser for landbrugserhvervet. Og som vi ser det, får man meget mere bureaukrati, men man får ikke et meget bedre miljø og klima for pengene. Det ligner mest af alt symbolpolitik.

Klimaet er globalt, ikke lokalt.

Aftalen kommer til at rykke en del af fødevarerproduktionen til andre lande, hvor landmændene ikke bekymrer sig lige så meget om miljø og klima, som vi danske landmænd allerede gør, og derfor hjælper aftalen ikke klimaet.

Derudover vil arbejdspladser flytte med, og der vil være længere mellem jobbene i landområderne. Det seneste tal, vi har hørt omtalt, er, at der fra 2035 vil forsvinde 3150 job.

Et andet trist tal er, at der i aftalen er lagt op til, at der skal udtages op imod 140.000 hektar til vådområder og plantes 250.000 hektar skov. Det betyder, at der bliver op imod 400.000 hektar, der ikke længere skal drives landbrug på, hvilket vil få store konsekvenser for den enkelte landmand.

Udtagningen vil også komme til at påvirke den danske fødevarerproduktion, som vil blive mindre i fremtiden.

Det er en bekymrende vej at gå.

Det er ikke lang tid siden, at vores statsminister italesatte vigtigheden af fødevarerforsynings sikkerheden. Derfor giver det absolut ingen mening, at vi skal mindske den danske produktion af gode, danske fødevarer.

Bæredygtigt Landbrug har flere gange pointeret, at vi når klimamålet 2030, som Klimastatus- og Fremskrivningen 2024 viser, så er vi langt. Derfor viser Aftale om et Grønt Danmark desværre, at der ikke er meget tillid til landbrugserhvervet, som gennem tiden har omstillet sig og investeret i nye teknologier, som netop er skridt på vejen til at opnå målet om et bedre klima.

Faktaboks:

- CO2e-afgift
- Grøn arealfond:
 - 250.000 ha ny skov
 - 140.000 ha lavbundslande inkl. randarealer
 - Støtte til arealomlægning – vådområder
 - Strategiske jordopkøb m.h.p. kvælstofreduktion (vandmiljø)
- Drikkevand – BNBO
- Europæisk regulering
- Generationsskifte
- Klimavirkemidler
- Natur & biodiversitet
- Statsstøtteelementer
 - skal godkendes af EU-kommissionen

CO₂e-afgift:

Bæredygtigt Landbrug er grundlæggende imod en CO₂ afgift på de biologiske processer, der primært resulterer i udledning af metan og lattergas.

Benyt nu nyeste viden/forskning

I FN's Klimapanel (IPCC) har man siden 2023 skelnet mellem **metan-udledning** fra fossile kilder og biogent metan, der cirkulerer i alt levende på landjorden, i havene og i luften.

Køer tæller tungt i det officielle klimaregnskab på grund af deres udledning af metan, men der er tale om biogent metan. Her stammer kulstoffet fra planternes CO₂-optag via fotosyntesen.

Derfor har forskere fra bl.a. Oxford University udformet en beregningsmodel til biogent metan, kaldet GWP*, hvilket er en videreudvikling af GWP100.

GWP* fokuserer på den aktuelle emissionsrate og tidligere emissioner over en periode på 20 år. Den tager dermed højde for biogent metans halveringstid samt kulstoffet i metan kredsløbet. Derfor giver denne beregningsmodel et mere præcist billede af, hvordan det biogene metan bidrager til den globale opvarmning – og hvorfor det ikke sker, når udledningen er konstant.

Hvis man har en konstant udledning af metan fra køernes bøvser og husdyrgødningens omsætning over 20 år, vil udledningen af metan herfra ikke øge temperaturen. Sker der en blot en mindre reduktion af udledningen, er påvirkningen hurtigt negativ. Det er tilfældet i Danmark, hvor der i dag udledes mindre metan fra husdyrenes fordøjelse og gødningsprocesser end i 1990.

Lattergasudledninger fra dyrkning af marker via biologisk omsætning af kvælstof fra bl.a. gødskning samt nedbrydning af afgrøderester er ligeledes beregnet efter de generelle internationale standardværdier på 1,0 %, brugt af IPCC, og ikke på baggrund af danske forsøg og målinger foretaget i dansk kontekst af Aarhus Universitet (Petersen, S.O. 2023) eller af SEGES og Dansk Teknologisk Institut, som dokumenterer en meget lavere lattergasemission for handelsgødning.

Anvendes de nyeste opgørelsesmetoder for metan fra biologiske processer samt de nationale emissionsfaktorer for handels- og husdyrgødning, så er resultatet, at de beregnede klimaeffekter af landbrugets udledninger reduceres til 3-4 mio. ton CO₂e i stedet for de ca. 12,9 mio. ton.

Det er naturligvis positivt, at der indføres et bundfradrag, og der fradrages for kendte klimavirkemidler, således at den enkelte bedrift/landmand stort set kan undgå en CO₂e-afgift.

På samme måde er det positivt at afgiften først træder i kraft pr. 2030, hvilket giver den enkelte landmand mulighed for at implementere virkemidler på sin virksomhed.

Grøn arealfond:

Bæredygtigt Landbrug er umiddelbart positiv overfor, at der nu er afsat statslige penge til en Grøn Arealfond, men vi mener ikke at vi når hverken klima-målet eller vandrammedirektivets målsætninger med aftalen.

Vi stiller os tvivlende, om og hvordan man vil etablere 250.000 ha skov inden 2045, idet der i dag kun plantes ca. 2000 ha skov om året.

En opskalering af kapaciteten på træplanter, projektering, godkendelsesproces og entreprenører med en faktor 6-7 er ikke umiddelbart realistisk og vil kræve tilpasning over mange år.

Dertil kommer risikoen for i en årrække at øge kvælstofudvaskningen. Det er velkendt, at der i de første 4-6 år efter plantning på omdriftsarealer sker væsentlig forøgelse af kvælstofudvaskningen, indtil træerne har nået en størrelse, så de kan optage den mineraliserede kvælstof.

Det vil give kæmpe udfordringer, da de nye skovarealer primært skal ligge på kvælstofsårbare arealer.

Udtagning af 140.000 ha lavbundsjord kan være en decideret fosfor-bombe og måske ikke give den klimaeffekt, man regner med. Rigtig mange steder er vådlægning af lavbundsarealer droppet, fordi risikoen for fosfor-mobilering er for høj.

Vi frygter, at man på kæmpe arealer får vådlagt arealer, der medfører voldsom stigning i udledning af opløst fosfor og dermed store miljøproblemer.

Den videnskabelige baggrund for klimaeffekten er meget tynd. Man ved ikke nok om, hvad der reelt sker efter vådlægning, især ikke når det sker med ferskvand. Det har vist sig meget svært i praksis at styre vandstanden. Hvis der ikke i sommermånederne er ca. 10 cm tørlagt jord, vil en vådlægning med ferskvand medføre store udledninger af metan og lattergas.

Vi er glade for at man også kigger på spildevandsudledningen og specielt at urensset spildevand skal have en højere afgift end rensset spildevand.

Men vi forstår ikke at man ikke forholder sig til den manglende overholdelse af vandramme direktivet.

Det er ulogisk at der skal gælde strengere miljømål for landmænd, mens alle andre ikke skal reguleres efter de samme miljømål. Miljøstyrelsen har jo erkendt at der i stort set alle vandområder rundt om Danmark er dårlig kemisk tilstand.

Alligevel tillader man fortsat udledning af kemiske stoffer fra spildevand, herunder også store mængder medicinrester. Man forventer i øvrigt først at kunne overholde spildevandsdirektivet om 50 år, og de danske myndigheder måler fortsat kun kemiske stoffer på 3-5 % af det man ifølge EU er forpligtiget til.

Vi tror ikke på at der kan skabes et bedre havmiljø før alle de andre presfaktorer udover kvælstof bliver undersøgt og reguleret i henhold til vandrammedirektivet.

Drikkevand /BNBO:

Bæredygtigt Landbrug er for frivillige aftaler på et fuldt oplyst grundlag.

Kommunernes risikovurderinger er vidt forskellige, og lodsejerne bliver mødt med vidt forskellige krav og tilbud om kompensation.

Landmanden risikerer ulovlig statsstøtte ved indgåelse af aftaler uagtet Folketingets vedtagelse af BNBO-loven.

Bæredygtigt Landbrug advarer om at plante skov i BNBO- og indsatsplan-områder, idet træerødder ligefrem kan bane vej for miljøfremmede stoffer, som ligger gemt i gamle punktkilder.

Ligeledes vil der i de første år efter tilplantning på landbrugsjord komme et stort tab af kvælstof.

Manglende bekæmpelse af bl.a. ørnebregne kan true drikkevandet ved udvaskning af det kræftfremkaldende stof ptaquilosid. Stoffet kan produceres i op til 50kg/ha, og det udvaskes let.

Sidst men ikke mindst bliver grundvandsdannelsen reduceret under skov.

Vi opnår ingen forbedringer i drikkevand /BNBO områder, hvor der ikke findes fund fra godkendte pesticider.

Europæisk regulering:

Bæredygtigt Landbrug er af den holdning, at regulering fra landbruget skal ske på EU-niveau.

Klimaændringerne er et globalt problem, som ikke kan løses nationalt.

Derfor ser vi positivt på, at regeringen skal arbejde for, at landbrugets udledning fra biologiske processer skal reguleres på EU-niveau.

Dette for at sikre, at god klimavenlig produktion af fødevarer i Danmark ikke blot flyttes til et andet land med en langt større klimabelastning. Samtidig skal det forhindre, at arbejdspladser flytter til udlandet.

Generationskifte:

Bæredygtigt Landbrug er bekymret for, om den yngre generation har de samme muligheder for generationskifte i fremtiden (efter aftalen).

Det er positivt, at regeringen vil nedsætte en hurtigarbejdende ekspertgruppe med det formål at afdække, om de unge landbrugere er særligt udfordret ift. finansiering etc.

Men der er ingen tvivl om, at denne aftale vil accelerere strukturudviklingen til større enheder og dermed give ringere vilkår for de unge.

Klimavirkemidler:

Bæredygtigt Landbrug har lavet en hel klimavision, om hvilke virkemidler vi mener, man skal bruge for at komme i mål med 2030-målene.

Vi synes ikke, at alle de nævnte virkemidler er lige gode – specielt "reduceret gødningsudbringning" virker ikke som et langsigtet klimavirkemiddel, da man i stedet tærer på jordens husmusindhold.

Bedriftsomlægninger fra kvæg til grise, ser vi heller ikke som en realistiske mulighed. Hvorimod omlægning fra dyrehold til planteproduktion er en mulighed, men det virker mere som en afvikling og ikke udvikling.

Bæredygtigt Landbrug kommer i Klimavision 2030 med vores bud på hurtigt anvendelig og realistiske klimavirkemidler. En del af disse er endnu ikke medtaget i den officielle Klimastatus og -Fremskrivningen 2024.

Fra Klimavisionen vil vi specielt fremhæve mere vintersæd og græsrigt sædskifte som nogle gode "her og nu" virkemidler. Med lidt mere udvikling er det foderadditiver og nitrifikationshæmmere, vi ser et stort potentiale i.

Natur & biodiversitet:

Bæredygtigt Landbrug anerkender EU's målsætning om at genoprettet 30% af EU's land- og havområder i 2030. Her er det vigtigt, at man tager nationale hensyn, således at man i områder med ugunstige betingelser for fødevarerproduktion frigør de største landområder til natur, mens man i områder med gunstige klimatiske og dyrkningsmæssige forhold prioriterer fødevarerproduktionen. I Danmark er vi så heldige, at både klimaet og de frugtbare jorde sikrer en sund og rimelig stabil fødevarerproduktion.

Gennemførslen af lavbundsprojekter

Når man tænker på, hvor længe Landbrugsstyrelsen har arbejdet for at vurdere de første 50.000 ha, uden at der reelt er udtaget andet end ca. 190 ha i maj 2024, må aftalen betragtes som urealistisk.

Ikke mindst fordi 57 lavbundsprojekter ud af 81 mulige mellem 2014 og 2018 blev opgivet. Kun 5 projekter faldt på lodsejer modstand, hvorimod de resterende blev opgivet, da 1% ikke var omkostningseffektiv. 33% skyldes for stor fosfor udledning og 24% utilstrækkelig CO₂-reduktion, 13% manglende opfyldes af kvælstofreduktion, 7% påvirkning af omgivelser og 4% infrastruktur.

Vådlægning frarådes direkte i SEGES' egen rapport fra 2019 på nogle af lavbundsjordene. Det sker med henvisning til, at nogle af arealerne allerede er kategoriseret som Natura2000 og §3, og vådlægges yderligere areal optil disse økosystemer, så risikere man at ændre plantesammensætningen, og det kan medføre en negativ retning for naturværdierne, hvor almindelige, konkurrencestærke arter vinder frem på bekostning af sjældnere nøjsomme arter.

En af problematikkerne ved kulstofrige jord er, at de har et højt indhold af jern og aluminiums bundet fosfor, som bliver reduceret ved vådlægning og frigives til vandmiljøet. Dette er en af de helt store barrierer for udtagning.

Det vil kunne afhjælpes, hvis man over en årrække sørgede for høstning af biomassen og herefter afgræsning. Det stiller desuden et andet spørgsmål om, hvad der sker, når et lavbundsprojekt må opgives. Vil det pågældende lavbundsareal så blive fjernet fra lavbunds-kortene, og vil lodsejeren fritages for afgiften på 40 kr. pr. ton?

Skovrejsning på 250.000 ha

Hvordan skal det være praktisk muligt at plante 250.000 ha ny skov inden 2045? Det vil i gennemsnit kræve tilplantning af 12.500 ha pr. år over de næste 20 år.

Det vil kræve en helt anden gearing lige fra godkendelse af frøproducenter, øget frøopsamling, større arealer til opformering hos planteskolerne (eller sende frøene til opformering i udlandet fx Tyskland og Holland), og mere end en femdobling i plante- og vedligeholdelseskapaciteten, end vi ser i dag. Alt sammen vil være helt afhængig af gode frøår.

Økonomien vil ligeledes være en svær post at løfte for den enkelte lodsejer.

Det koster ca. 30.000-60.000 kr. at tilplante en ha, foruden vildthejn og mekaniske renholdelse for ca. 20.000 kr. Det vil sige, tilskuddet på de 75.500 kr. pr. ha foruden det årlige EU-tilskud hurtigt vil efterlade lodsejeren i minus. Desuden vil opkøb af 20.000 ha bynær jord til skovrejsning med dagspriserne snarere løbe op i 10 mia. kroner, og så er der endnu ikke rejst skov.

Statsstøtteelementet:

Det er kun EU-Kommissionen, som kan meddele godkendelse af en støtteordning.

Store dele af Aftale om et Grønt Danmark kan udgøre statsstøtte, og derfor skal der helt generelt tages forbehold for, at tiltagene kan statsstøttegodkendes af EU-Kommissionen.

Ingen nationale myndigheder kan fjerne eller reducere risikoen for, at landmanden skal tilbagebetale helt eller delvist.

Praksis viser, at landmænd ofte modtager ulovlig statsstøtte, både når de opfylder individuelle aftaler, og når de overholder generelle regler vedtaget af Folketinget.

Det samme gælder støtte ved ekspropriationslignende forhold. Det er en betingelse for, at ekspropriationserstatning er lovlig støtte, at den er tilgængelig for alle i samme situation på lige vilkår. I tilfælde, hvor støtten ikke er gjort tilgængelig for alle i samme situation på lige vilkår, kan kompensation selv på ekspropriationslignende vilkår være ulovlig statsstøtte.

Derfor advarer Bæredygtigt Landbrug mod at indgå frivillige aftaler med kommuner og staten, medmindre der foreligger statsstøttegodkendelse fra EU-Kommissionens side.